

Veivalg

Det er på høy tid at Børge Brende ser nærmere på hva Oljefondet betyr for Norges utenrikspolitikk.

Ulf Sverdrup

Publisert: Dagens Næringsliv 11.01.2016 — 21:51

<http://www.dn.no/meninger/debatt/2016/01/11/2151/Globalt/veivalg>

Det er på høy tid at man ser nærmere på hva Oljefondet betyr for Norges internasjonale profil og hva det betyr for den utenriks- og sikkerhetspolitikk Norge bør og kan føre, skriver

Ulf Sverdrup. Utenriksminister Børge Brende har varslet en ny stortingsmelding i løpet av året. Foto: Skjalg Bøhmer Vold

Utenriksminister Børge Brende har varslet at det i løpet av året skal lages en ny stortingsmelding som skal belyse aktuelle internasjonale utviklinger og skissere en ny norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk. Han indikerer ikke noen store linjeskifter. Hovedprioriteringene i norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk vil ligge fast. Men Brende mener det er behov for justeringer: «Vi må prioritere. Vi må definere tydelig hva som er i norsk interesse. Vi må velge vekk det som ikke er det». Ambisjonene er derfor store.

Det er ikke hverdagskost at det kommer en egen stortingsmelding om den fulle bredden og hovedlinjene i norsk utenrikspolitikk. Utenriksminister Thorvald Stoltenberg lagde en, men han var uheldig med timingen. Den ble ferdig høsten 1989, bare noen måneder før Berlinmuren falt og verden brått ble endret. Det gikk nesten tyve år før vi fikk en ny.

Utenriksminister Støre hadde i 2009 som mål å «oppdatere våre mentale utenrikspolitiske kart og teste våre utenrikspolitiske refleksjoner». Han la særlig vekt på å rehabilitere interessebegrepet og sikre en bedre balanse mellom realpolitikk og idealpolitikk i en verden med endrede internasjonale maktforhold, nye aktører i internasjonal politikk og et mer multikulturelt Norge.

Det er mye som har forandret seg siden den gang. Mens Støre la vekt på de nye samarbeidsmulighetene, står vi nå overfor en verden med mer geopolitisk spenning, konflikt og usikkerhet.

Vi ser et annet Russland, et Europa i stor endring, et Midtøsten som synker stadig dypere i ulike konflikter, et mer selvbevisst Kina som spiller en større internasjonal rolle, et USA som er mindre orientert mot det transatlantiske, og nye internasjonale handelsregimer. Samtidig har terror, migrasjon og klimautfordringene rykket nærmere. Teknologi og demografi reiser også store utfordringer.

Det er derfor positivt at Utenriksdepartementet forsøker å ta et samlet grep og blikk. Kanskje kan også en stortingsmelding berede grunnen for en fortsatt konsensus om hovedlinjene i norsk utenrikspolitikk.

Debatten om norske interesser og verdier er allerede godt moden, og det er mye å bygge på. Dessverre er det utenrikspolitiske ordskiftet fortsatt i for stor grad en diskusjon om interesser og verdier, uten at man også snakker om hvordan økonomiske og menneskelige ressurser og kompetanse allokeres og forvaltes. Her er det derfor gode muligheter for nytenking og innovasjon. Her er noen mulige tema:

- Et viktig tema er forholdet mellom utviklingspolitikken og utenrikspolitikken. I dag er mesteparten av Utenriksdepartementets økonomiske ressurser bundet til utviklingspolitikk. Det er her det er store penger, og det er her Norge og norske diplomater har flest disponible virkemidler. Dette skaper muligheter for Norge ute, men det påvirker også oppmerksomhet og karriereveier hjemme. Skjevheten bidrar også til at store deler av utenrikstjenesten driver med forvaltning og prosjektstyring av utviklingsprosjekter.
-

- Et annet tema er størrelsen på, og organiseringen av, utenriktjenesten. I en tid med geopolitiske endringer er det behov for å ha et stort antall utestasjoner. Utestasjonene arbeider ikke kun for Utenriksdepartementet, men de er en ressurs for hele forvaltningen og for næringslivet. Hvordan skal man sikre best mulig utnyttelse av ressursene, hva er den beste måten å organisere uteapparatet, og hvordan sikre best mulig samspill mellom forvaltningen ute og hjemme i en tid med nye teknologiske muligheter? Utenriksdepartementet er også en betydelig kompetanseorganisasjon og en viktig kjøper av forskning, og det er naturlig at man i meldingen også ser samlet på hvordan kunnskapsgrunnlaget for utenrikspolitikken kan styrkes ytterligere.
-
- Endelig skulle jeg ønske at meldingen tok opp forholdet mellom utenrikspolitikken og andre sider ved Norges internasjonale relasjoner. Oljefondet er nå investert i mer enn 80 land. Norsk velferd har aldri før vært så avhengig av internasjonale finansmarkeder og internasjonale utviklingstrekk. Avkastningen av investeringene har overgått tilførselen fra petroleumsvirksomheten. Norge er i ferd med å gå fra å være en «petrostat» til å bli en «rentenist». Fondet bør ikke være et utenrikspolitisk instrument, men det er på høy tid at man også ser nærmere på hva Oljefondet betyr for Norges internasjonale profil og hva det betyr for den utenriks- og sikkerhetspolitikk Norge bør og kan føre.

I en omskiftelig verden er det derfor mitt råd at meldingen legger vekt på det som en selv har kontroll over, og hva en faktisk kan gjøre noe med. Fordi det er stor usikkerhet om hvilken fremtid vi vil møte, er det klokt å ruste Norge og norsk utenrikspolitikk til best mulig å møte ulike fremtidige utfordringer.

Ulf Sverdrup, direktør, Norsk Utenrikspolitisk Institutt